

Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

İD Emre YILDIRIM *

İD Ülkü YANCI**

* Yüksek Lisans Öğrencisi,
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi,
yilemre1990@gmail.com
ORCID: 0009-0002-0489-3312

** Dr. Öğr. Üyesi,
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
u.yancii@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5822-1813

Gönderilme/ Received

18.12.2023

Kabul Tarihi/ Accepted

13.02.2024

Yayın Tarihi/Published

31.03.2024

Öz

Bu araştırmanın amacı ortaokul 5, 6. ve 7. sınıf öğrencilerinde Sosyal Bilgiler dersi kapsamında tarihsel bilgiye yönelik tutumların ortaya konulmasıdır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılı ikinci yarısında Sivas ilinin Zara ilçesindeki 8 farklı devlet ortaokulunda öğrenim gören 492 öğrenci (233 kız, 259 erkek) oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile Özbaş ve Aslan (2012) tarafından geliştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken, öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik tutumlarının cinsiyete göre non-parametrik T-Testi, sınıf değişkeninde ANOVA Post- Hoc Gabriel testi, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi ve geçen sene Sosyal Bilgiler ders karne notu değişkeninde Kruskal Wallis- H testi, Mann Whitney- U testi kullanılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için SPSS 22 paket programı kullanılırken doğrulayıcı faktör analizi için AMOS programından yararlanılmıştır. Ulaşılan sonuçlardan ölçek alt faktörlerinden tarihsel bilginin gelişimi, tarihsel bilginin aktarımı ve tarihsel bilginin kaynağı alt faktörlerinin birden çok değişkende anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarında cinsiyet değişkeni incelendiğinde öğrenci grubu içerisinde erkeklerin kızlara göre tutumlarında anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Öğrenci tutumlarına bakıldığında değişkenler ele alındığında ölçek alt faktörlerinin tümünün anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih Öğretimi, Tarihsel Bilgi, Tutum, Sosyal Bilgiler.

*Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Araştırma Önerisi Etik Değerlendirme Kurulu'nun 30.03.2023 tarihli ve E-50704946-100-280606 sayılı kararı çerçevesinde çalışma etik açıdan uygun bulunmuştur. This study was found ethically appropriate within the framework of the decision of Sivas Cumhuriyet University Educational Sciences Research Proposal Ethics Evaluation Board dated 30.03.2023 and numbered E-50704946-100-280606.

**Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Benzerlik tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No similarity detected.

***Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

****Yazarların çalışmadaki katkı oranları eşittir.

Authors' contribution rates in the study are equal.

*****Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Kaynak gösterme / To cite this article: Yıldırım, E., & Yancı, Ü. (2024). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 93-120. doi: 10.59534/jcss.1405736

Examination of Secondary Students' Opinions on Historical Knowledge Within The Scope of Social Studies Course

Emre YILDIRIM *

Ülkü YANCI**

* MA Student,
Sivas Cumhuriyet University,
yilemre1990@gmail.com
ORCID: 0009-0002-0489-3312

** Asst. Prof. Dr,
Sivas Cumhuriyet University,
u.yancii@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5822-1813

Gönderilme/ Received

18.12.2023

Kabul Tarihi/ Accepted

13.02.2024

Yayın Tarihi/Published

31.03.2024

Abstract

The aim of this research is to reveal the attitudes towards historical knowledge within the scope of Social Studies course in secondary school 5th, 6th and 7th grade students. A descriptive survey model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The study group of the research consists of 492 students (233 girls, 259 boys) studying in 8 different public secondary schools in Zara district of Sivas province in the second semester of the 2022-2023 academic year. To obtain the study data, a personal information form prepared by the researcher and the "Scale for Determining Primary School Students' Opinions on Historical Information", developed as a result of the joint work of Özbaş and Aslan (2012), were used. While analyzing the data, non-parametric T-Test was applied to students' attitudes towards historical knowledge according to gender, and ANOVA Post-Hoc Gabriel test was applied to the class variable. Kruskal Wallis-H test and Mann Whitney-U test were used for the variables of number of siblings, parents' education level and last year's social studies course report card grade. SPSS 22 package program was used for exploratory factor analysis and AMOS program was used for confirmatory factor analysis. From the results obtained, meaningful results were obtained in more than one variable of the scale sub-factors: development of historical knowledge, transfer of historical knowledge and source of historical knowledge sub-factors. When the gender variable was examined in the analysis results, it was concluded that there was a significant difference in the attitudes of boys compared to girls within the student group and various suggestions were made. Considering the variables when looking at student attitudes, it was concluded that all of the scale sub-factors were not significant.

Keywords: History Teaching, Historical Knowledge, Attitude, Social Studies.

Giriş

Eğitim faaliyetleri, öğretim programları, öğretim yöntemleri, yeni eğitim anlayışları her dönemde ön planda olan ve araştırmacıların merakla incelediği bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Son dönemlerde eğitim öğretim faaliyetlerinde devlet otoritesi tarafından vatandaşların beklentilerini karşılamak adına önemli yenilikler hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Öte yandan eğitim öğretim faaliyetlerini tamamlamış ebeveynlerin önemli bir kısmında günümüz eğitim anlayışını eleştiren, şimdiki eğitim faaliyetlerini doğru bulmayan ciddi eleştirilerle de karşılaşmaktadır. Günümüzde öğrencilerimizin eğitim öğretim faaliyetlerinden yararlanma düzeyine bakıldığında ve başarı durumları değerlendirildiğinde günümüz eğitim anlayışını eleştiren ebeveynlerin belirli ölçüde doğruluk payına sahip oldukları söylenebilir. Bu çalışma bu düşünce temelinde bir ihtiyaca cevap vermek adına gerçekleştirilmiştir. Çalışma alanı, ortaokul düzeyindeki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında tarih öğrenme alanlarına yönelik belirgin düzeyde isteksizliği ve tarih konularına yönelik ön yargılarının sebeplerini ortaya koymak amacıyla oluşturulmuştur. Öğrencilerin tarih konularına karşı olumsuz tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

1.Tarih ve Yurttaşlık Eğitimi

Tarih, genel olarak insanoğlunun günümüze kadar yaşadığı, toplumsal hayatı kapsayan her yaşantıyı; toplumsal, siyasal, ekonomik vb. günümüze ulaştıran ve günümüz ile kıyaslayarak hatalarımızı görmemize etki eden ve bu sayede ilerleyen dönemlerle ilgili daha doğru ve yerinde çıkarımlara ulaşmamızı sağlayan, her ulus veya devlet yönetimi açısından gereklilik arz eden bir bilim dalıdır (Doğan, 2016, s. 21). Tarih alanının bilim olarak ortaya çıkışı, insanoğlunun geçmiş dönemlere olan merakı, yaşanmışlıklardan elde ettikleri tecrübelerden yararlanma isteği gibi sebeplerle ilgilidir. Tarihin ülkeler açısından önemli bir bilim dalı olarak ortaya çıkması ise bir kimlik oluşumuna yardımcı olması, kültürel mirasın aktarılmasına vesile olması ve istedik şekilde vatandaş yetiştirme gibi rolünün bulunması gibi nedenlerle ilgilidir. Tarih biliminin elde ettiği bulguların tarih dersi içerisinde bir toplumun kültürel varlığının sonraki nesillere bırakılmasında rolünün olması, tarih eğitiminde ve tarih öğretiminde mevcut akademik çalışmaların önem kazanmasında etkilidir (Dönmez ve Yeşilbursa, 2015, s. 416).

Tarih, canlı bir bilincin açık ifadesidir ve tarihçiden ayrı düşünülemez. Toynbee' nin tarihçiyi anlatırken ifade ettiği "bir ayağı bugünde bir ayağı geçmişte; gözlerini geleceğe diken adam" benzetmesi tarih ve tarih araştırmacısı hakkında tarih biliminin geçmişi, bugünü ve geleceği bağlamında bir bütünlük olduğu sonucunu ortaya koymaktadır (Şahin, 2019, s. 2442).

Bu bütünlüğün oluşması ve bağlantının kurulması direkt kanıtlara dayansa da tarihçinin görüşü ve anlayış düzeyine göre de değişiklik gösterebilir. Geçmişte yaşanmış bütün olaylar küçük parçalar halinde tarih araştırmacısının önünde durmaktadır. Tarihçi bu küçük parçaları görerek incelikte bir araya getirip beklenmedik, ön görülemeyen bir geçmiş-bugün ve gelecek tablosu oluşturabilir (Şahin, 2019, s. 2444). Tarih bilimi içerik olarak bu çerçevede değerlendirilse de tarih eğitimi kendi içerisinde başka bir anlam ifade etmektedir. Tarih eğitimi

devletler için her dönem önem arz etmiştir. Özellikle gelecek nesillerin milli duygular kazanmasında, istendik vatandaş yetiştirme hedeflerinde ve vatansever bireylerin yetiştirilmesinde tarih eğitime her dönem ihtiyaç duyulmuştur.

Tarih dersi bir toplumu tanımak ve vatanseverlik değerini gelecek nesillere aktarmak gibi önemli bir misyona sahiptir. İnsanlar tarih dersi aracılığıyla kültürünü ve değerlerini öğrenir (Gündüz, vd., 2019, s. 593). Tarih öğretimi öğrenciler için milli bilinç, vatan sevgisi ve yurttaşlık duygusu kazandırılmasında önemli bir öğrenme alanıdır. Tarih geçmiş dönemleri öğrenmede, geçmişten çıkarımda bulunmada ve gelecek ile ilgili hedef belirleme yol gösterici niteliktedir. Bu çerçevede tarih öğretimi bireyler ve uluslar açısından önemi yüksek bir öğrenme alanıdır (Sığnaktekin, 2022, s. 11).

Tarih boyunca toplumların temel amaçları arasında mevcut siyasal düzeni ve toplumun beklentilerini içselleştirmiş iyi insan, iyi vatandaş yetiştirmek hedefi her dönem önemli bir amaç olmuştur. Bu nedenle hükümetler, vatandaşlardan kaynaklı problemleri en aza indirmek ve istenilen vatandaş modelini oluşturmak amacıyla eğitim sisteminde düzenlemeye gider ve bu çalışmaların en somut örneği okullardır (Kuş ve Aksu, 2017, s. 19). Tarih eğitimi incelendiği takdirde, tarih biliminin vatandaşlık eğitimi destekleyebileceği görülmektedir. Tarih dersi ile hem kültürel hem de toplumsal değerlerin öğretilmesi, bu değerlerin ne şekilde ortaya çıktığı ve gelişim aşamalarını öğrencilere verebilme imkânı vardır. Ayrıca iyi kötü ayrımı ile süreç içerisinde iyi ve kötünün ifadesinde oluşacak belirsiz durum ve farklı görüşler de bu dersler sayesinde öğretilir (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008, s. 70). Bu yönüyle tarih eğitimi incelemek ve tarih eğitiminin gelişim sürecine değinmekte yerinde olacaktır.

Tarih eğitiminde vatanseverlik duygusunun kazandırılması hedefi, milliyetçilik fikrinin ortaya çıkması, millî devletlerin kurulması ve millî eğitimlerin gelişmesiyle kendini göstermeye başlar. Siyasal milliyetçiliğin ortaya çıkmasıyla tarih bilimsel disiplin olarak ön plana çıkar ve öğretim programı şeklinde okul programlarında gereken yerini edinir. Millî eğitimin önemli bir amaçlarından biri de yeni yetişen neslin iradesini millet iradesiyle birleştirme arzusudur. Bu iradelerin kesişmesinde okul, ordu ve polis önemli kontrol mekanizmaları olarak kendini göstermektedir. Tabii bu araçlar içerisinde aile ve okullar diğerlerinden doğal olarak daha da etkilidir (Elban, 2015, s. 1306). Tarih öğretiminde geçmişten gelen bu anlayış doğal olarak milletimiz de kendini gösterir ve geçmişten gelen tarih öğretimi anlayışımız günümüzdeki şeklini almış olur.

2. Geçmişten Günümüze Tarih Eğitimi ve Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamına Girme Süreci

Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya Savaşı'nda sonra yıkılınca yeni ulus devlet kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Atatürk öncülüğünde başlatılan Milli mücadele sonucunda 1923 'te resmen kurulur. Atatürk'ün Osmanlı devletinden kalan eski toplum düzeni yerine modern bir düzen ve laik bir ulus devleti kurmak hedefi eğitim aracılığıyla hayata geçmeye başlamıştır. Eğitim alanı genç cumhuriyetin son derece önem verdiği bir konu olarak başı çekmiştir ve Atatürk modernleşmenin öncelikle insanların zihinlerinde yapılacak değişikliklerle hayata geçeceğine inanır. Osmanlı'dan kalan eğitim sistemi yeni ulus devletinin

ihtiyaçlarına cevap veremediği için Osmanlı'dan kalan eğitim kurumları, ders müfredatları ve mevcut kadro düzeni yeni Cumhuriyetin modern ve laik bir ulus devleti inŒa etme hedefine uygun hale getirilmesi için alıŒmalar yapılır. Atatürk döneminde eğitim alanında 3 Mart 1924 tarihli Tevhidi Tedrisat Kanunu ile eğitimde birlik sağlanır. Dini eğitim veren okullar kapatılarak devlet eliyle verilen eğitimde dini eğitime son verilir (Aktekin, 2009, s. 27).

Cumhuriyet'in ilk yıllarıyla beraber Türkiye'de verilen eğitimin amacı ulusal bilinci vermek, vatandaşlık kavramını ve yurtseverliği özendirme olarak karŒımıza çıkmaktadır. Tarih dersleri bu dŒunceden en çok etkilenmiŒ dersler arasında yer almıŒtır. Tarih dersleri "ulus inŒa etme" aŒamasında talebelere Türk olma gururunu aŒılamak amacıyla karŒımıza ıkmıŒtır (Aktekin, 2009, s. 28).

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde uluslaŒma fikri doğrultusunda tarih dersleri siyasi ve askeri tarih anlayıŒında yeniden ele alınır. 1970'li yıllar siyasi kutuplaŒmaların yaŒanması, 1980'de askeri darbenin yaŒanması, 1990'larda ülkemizde özellikle Doğu bölgelerde terör olaylarının yaŒanması da tarih dersleri içerisinde siyasi/askeri tarih anlayıŒının devam etmesine sebep olmuŒtur. 2004 yılında ilköğretim ders programları belirli lde deđiŒim geirmiŒ ve bu doğrultuda ders kitapları içerisinde yenilikler ortaya ıkmıŒtır. Yeni Sosyal Bilgiler ğretim Programları ile çağın toplumsal, siyasi, kültürel, ekonomik ve teknolojik geliŒmelerine bağlı olarak bu yenilikler eğitim sistemimize ve programımıza zorunlu olarak yansımıŒtır. Hayat Bilgisi Programında 1, 2 ve 3. sınıf düzeylerinin "Dn, Bugün, Yarın" nitelerinde; Sosyal Bilgiler 4. sınıf ğretim programında "GemiŒimi ğreniyorum" nitesinde; 5. sınıf ğretim programında "Adım Adım Türkiye" nitesinin "Yerel Tarih alıŒması" etkinliğinde; 2004 yılı 7. sınıf "lkemizde Nüfus" ğrenme alanının "Doğuğumuz Yerden Doyduğumuz Yere" isimli etkinliğinde ve 2004 yılı 8. sınıf inkılap tarihi dersinde öğrencileri yerel ve sözlü tarih araŒtırmalarına yönlendirmeleri bu yenilikleri ifade eder. Bu Œekilde Sosyal Bilgiler ders kitabında siyasi tarihin yanı sıra yerel ve sözlü tarih konuları artık kısmen yer edinmiŒtir. Ancak ders kitaplarında kısmen yenilik hareketleri yaŒanmıŒ olsa bile siyasi/askeri tarih günümüzde de ders kitaplarında egemen gücü net bir Œekilde yansıtılmaktadır. (Arslan, 2022, s. 3).

1968 yılından beri ülkemizde eğitim kurumlarımızda öğrencilere verilen Sosyal Bilgiler dersi ABD'de ilk dönemlerde tarih, coğrafya, vatandaşlık gibi disiplinlerin bir arada sunulduğu bir ders olarak karŒımıza ıkmıŒtır. 1968 yılına gelindiğinde ülkemizde mfredatımızda yer bulan Sosyal Bilgiler dersi 1985 yılında ortaokul programında kendine yer bulamaz, 1997 – 1998 eğitim-ğretim yılında uygulanan 8 yıllık kesintisiz eğitim ile birlikte ortaokulları da içine alarak tekrar güncellenir. Sosyal Bilgiler programına 1968'den itibaren 1972, 1976, 1997, 2005 ve 2018 yılında yenilikler gelmiŒ ve son halini böylece elde etmiŒtir (Turan, 2019, s. 169).

Bu geliŒim çerçevesinde değerlendirildiğinde günümüze kadar kısaca bu geliŒim aŒamasında bir tarih ğretimi anlayıŒının geldiğini ifade etmek yerinde bir tespit olacaktır. Ancak deđiŒen dünya koŒulları, teknolojik ilerlemeler, öğrencilerin toplumsal ve ahlaki yönden deđiŒimlerden etkilenmeleri doğal olarak tarih derslerine olan ilginin deđiŒmesinde önemli bir etkidir. Bu açıdan

araştırma ele alındığında modern tarih öğretimi anlayışını incelemek de yerinde olacaktır. Ebeveynlerin çocukların eğitim hayatı üzerinden kuşkusuz önemli düzeyde etkileri vardır. Özellikle aile büyüklerinin düşünceleri, dünya görüşleri, doğruları ve hayat görüşleri öğrencilerinde hayata bakış açısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu sebeple alt problemlerde belirtildiği gibi baba eğitim seviyesi ile öğrencilerde tarihsel konulara yönelik tutumlar arasında bir ilişkinin varlığı merak konusu olmuş ve incelenmesi gereken bir değişken olarak belirlenmiştir.

Eğitim sistemi içerisinde sosyal bilgiler dersi ve tarih derslerine verilen en önemli sorumluluk kültür varlığının nesilden nesile geçirilmesi ve öğrencilere vatandaşlık yeterliklerinin kazandırılmasıdır (Öztürk ve Mutlu, 2017, s. 554). Dünyada ve ülkemizde tarih eğitimi genel itibariyle Sosyal Bilgiler konusu içerisinde yer alır ve Sosyal Bilgiler dersi vatandaş yetiştirme görevini gerçekleştirmeye çalışır (Yeşil, 2010, s. 121).

Eğitim kurumlarındaki tarih eğitimi ele alındığında, bilgi ve değer aktarımı temelli görüşün yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Ders kitaplarının çoğunda, yoruma kapalı bilgilerin ağırlığı belirgindir. Bu durum öğrencilerin hayal kurabilme gücü, yorumlama yapabilme ve sorgulama kabiliyeti gibi becerilerini engellemektedir. Ezberci anlayışla verilen tarih eğitimi öğrencileri bu derslerinden uzaklaştırmış ve birincil kaynaklardan faydalanma, öğrenmeyi öğrenme, aktif öğrenme gibi durumlardan öğrenci ve öğretmenlerin faydalanmalarına engel olmuştur (Yeşil, 2010, s. 122).

Yeni tarih yaklaşımı ve buna uygun eğitim yaklaşımları ile ilişkili bir tarih eğitiminin verilebilme hem öğretmen hem de öğrencilerin, tarih bilgileri ve bulguları sorgulayabilme ve bu sayede anlamlandırma çabasıyla güçlü bir bağ içerisinde (Yeşil, 2010, s. 122).

3.Sosyal Bilgiler Dersinde Tarihin Önemi

Sosyal bilgiler yapısı gereği farklı disiplinlerin birleştirilmesi sonucu meydana gelmiş bir ilköğretim müfredat dersi olarak tanımlanabilir. Esasen amacı vatandaşlık eğitimi alanında şekillenen öğrencilerin içinde yaşadığı topluma uyum sürecini sağlıklı bir şekilde hayata geçirmesini hedefleyen bir derstir (Turan, 2019, s. 169).

Sosyal bilgiler dersinin amacı itibariyle öğrencilerin etkin birer yurttaş olabilmesi için gerekli bilgi, beceri ve donanıma sahip olması açısından geleceğin inşası yönüyle önemli bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sosyal bilgiler dersi kapsamında tarih konularının öğretilmesine yer verilmesi öğrencilere geçmiş sorgulayabilme ve günümüzdeki olayları doğru yorumlayabilme becerileri kazandırır. Sosyal Bilgiler dersini oluşturan bilim alanları içerisinde tarih konuları önemli paya sahiptir. Tarih sosyal bilimlerin temel disiplini konumundadır ve ulusların yaşamında tarih öğretimi yadsınamaz bir yere sahiptir (Er ve Bayındır, 2015, s. 359). Öğrencilerin milli kimlik bilincine sahip olması tarih bilimi aracılığıyla olabilmektedir. “Kültür ve Miras” öğrenme alanında tarih disiplini bu öğrenme alanının odağını oluşturmaktadır (Demir ve Haçat, 2018, s. 31). Tarih öğretimiyle sadece geçmiş olayların aktarımının verilmez. Aynı zamanda insani değerlere saygılı, sorumluluklarını bilen, geçmiş ve gelecek kavramları arasında ilişki kuran, araştırma yapmayı öğrenmiş, bilinçli, demokratik değerlere saygılı ve milli kültürünü özümseyerek yaşatan yeni

nesillerin yetişmesi amaçlanmıştır. Ayrıca öğrencilere üst düzey düşünme becerileri vermek ve çağdaş problemleri çözme konusunda yardımcı olmak da diğer kazanım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeplerden tarih sosyal bilimlerin temel disiplinini oluşturmaktadır (Göksu,2020, s. 1948).

Tarih öğretiminde mevcut sorunlara ait alan yazında daha önce ortaya konulan çalışmalara bakıldığında Sadık Yılmaz (2017) tarafından yapılan çalışmada tarih öğretiminde görülen problemleri, ders kitaplarında bilgi yanlışlıklarından ve sade bir dilin tercih edilmesinden kaynaklı, ders kitaplarının öğrenci seviyelerine göre tercih edilmemesinden kaynaklı, müfredatın yoğunluğundan kaynaklı, tarih öğretmenlerinin teknolojik olanakları kullanma eksikliğinden kaynaklı, öğretim yöntem ve tekniklerindeki eksikliklerden ve öğrenci merkezli yaklaşımların uygulanmamasından kaynaklı, tarih öğretimi bilincinin eksikliğinden kaynaklı sorunlar ele alınmıştır ve bu sorunların tespit yapılmıştır. Yıldız (2003) çalışmasında tarih öğretiminin sorunlarını, teknolojik araçların kullanımının eksikliğinden kaynaklı, tarih eğitiminin amaç ve kapsamından kaynaklı problemleri, tarih ders kitaplarının nitelik açısından yetersiz olmasından kaynaklı sorunları ve öğretim yöntemlerinden kaynaklı problemler olarak ele almıştır. Topçu (2016) çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre ortaokulda tarih öğretimine derin anlamlar yüklemenin yanlışlığı, müfredatın yoğunluğuna göre ders saatinin azlığı ve tarihe özgü amaçların azlığı ve tarih biliminin ayrı bir ders olarak verilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur. Bal (2011) tarafından ortaya konan çalışmada ise tarih öğretiminde oluşan sorunların başında müfredattan kaynaklı sorunların geldiğini ifade etmiştir. Ayrıca kullanılan yöntem ve tekniklerin eksikliği ve tarih biliminin doğası gereği sorunlar yaşandığını mevcut eğitim sisteminden kaynaklı sorunlar vurgusu yapılmıştır ve gerekli öneriler sunulmuştur. Tekdal (2021) tarafından yapılan çalışmada ise tarih konuları aktarılırken öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin yetersizliği, öğrencilerin tarih konularına olan ilgisiz tutumları, öğretmen merkezli yaklaşımla öğretim yöntemlerinin kullanılması, tarih konularının aktarımında mevcut ders sürelerinin yetersizliği ve ders kitaplarının tarih konularını aktarmada yetersiz kalması gibi sorunlar üzerinde durulmuştur.

Ülkemizde mevcut tarih anlayışı incelendiğinde günümüzde bu anlayışın ne şekilde var olduğu ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında kendine yer edinen tarih konularının hangi anlayışla öğrencilere verilmek istendiği, bu anlayışın ne düzeyde okullarda uygulandığı merak konusu olarak karşımıza çıkar. Alan yazın incelendiğinde 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında programın tarih konularını verme biçimini ölçmesi yönünde alanda çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma kapsamında elde edilecek verilerle öğrencilerin belirlenen değişkenlere göre tarih konularına karşı tutumlarının yönünü belirlemek ve bu sayede 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim programında tarih kazanımlarının verilmesindeki mevcut başarının ortaya konması ve ilköğretim öğrencilerinin tarih konularına ilişkin tutumlarının yönünü belirleyerek mevcut ilgilerinin incelenmesi amaç edinmiştir. Alan yazın incelendiğinde Sosyal Bilgiler eğitimi alanında tarihi konularına karşı tutumların incelendiği görülmüş ancak 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı uygulandıktan sonra bu tür çalışmalara rastlanılmamıştır. Bu alanda daha sonraki dönemlerde çalışma yapmak isteyen araştırmacılara elde edilen verilerin yol göstereceği düşünülmektedir. Ayrıca

ilköğretim öğrencilerinin tarih konularına karşı mevcut ilgilerin ortaya konulması adına sağlayacağı diğer bir kazanım olarak görülmektedir. Bu çalışma ile aşağıdaki araştırma sorularına cevap verilmeye çalışılmıştır:

- 1) Sosyal Bilgiler dersi kapsamında ortaokul kademesi öğrencilerinin tarih konularına yönelik tutumları ne düzeydedir?
- 2) Sosyal Bilgiler dersi kapsamında ortaokul kademesi öğrencilerinin tarih konularına yönelik tutumları cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyal bilgiler karne başarısı, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, anne- babanın eğitim seviyesi gibi faktörler bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 3) Sosyal Bilgiler dersi kapsamında ortaokul kademesi öğrencilerinin tarih konularına yönelik tutumları tarih algısı, tarih konularına bakış açısı ve tarihçilerin çalışma prensiplerini bilmeleri yönünden başarı algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırma yöntemi, herhangi mevcut bir durum, olay veya sorunu detaylı bir biçimde adlandırmak, yorumlamak ve incelemek için tercih edilir ve belirlenen ölçütler dahilinde ele alınan olaylar ve değişkenler arasında ilişki durumunun olup olmaması ve bu değişkenler arasında ilişki varsa derecesi sorgulanır (Aydoğdu vd., 2017, s. 559).

Araştırma deseni olarak ilişkiisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu modelde değişkenler tek bir ölçüm aracılığıyla betimlenir. Tarama modeli, önceden olan ya da devam eden bir durumu olduğu şekilde betimlemeyi hedefle edinen bir yaklaşımdır (Bulut, 2020, s. 596).

4. 2. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında çalışma grubunu Sivas ilinin Zara ilçesinde eğitim gören ortaokul 5, 6 ve 7. sınıf kademesi öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak amaçsal örneklem yöntemi belirlenmiştir. Örneklemin evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu ve öğrencilerin bilgi toplama aracını (Tutum Ölçeği) doğru ve herhangi bir etkiye maruz kalmadan dolduracağı varsayılmıştır. Veri toplama süreci Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni alınarak Mayıs ayı içerisinde tutum ölçeği aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

4. 3.Verilerin Toplanması

Bu araştırmada Özbaş ve Aslan (2012) tarafından geliştirilen “İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği” veri toplama aracı olarak tercih edilmiştir. Kullanılan tutum ölçeği 22 maddeden oluşan beşli likert tipli bir tutum ölçeğidir. Ölçek ile öğrencilerde tarihsel bilgiye yönelik görüşlerin belirlenen değişkenler yönünden (sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet, öğrenme yaklaşımları, güdü vb.) incelenmesi amaç edildiği için çalışmamızda kullanılmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından geliştirilen katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyal bilgiler dersi geçme notu, kardeş sayısı,

anne eğitim seviyesi ve baba eğitim seviyesi olmak üzere 6 değişkenden oluşan ilk defa bu araştırmada kullanılmak üzere 'Kişisel Bilgi Formu' geliştirilmiştir.

"İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Belirleme Ölçeği"nin tutarlılığını belirlemek için Cronbach Alfa iç tutarlılık hesaplamasına gidilmiştir. Yapılan iç tutarlılık katsayısı 0.701 olarak hesaplanmıştır. Kartal ve Dirlik (2016) çalışmalarında belirttiği üzere elde edilen sonuca göre kullanılan ölçeğin oldukça güvenilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan Özbaş ve Aslan (2012) tarafından geliştirilen ölçeğin güvenilirlik sonuçlarına bakıldığında Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.83 bulunmuştur. Ölçeğin test- tekrar test değerlerine bakıldığında beş faktörlü bir ölçek olduğu görülmektedir. Birinci faktör için 0.81, ikinci faktör için 0.83, üçüncü faktör için 0.79, dördüncü faktör için 0.86, beşinci faktör için 0.82 ve ölçeğin tamamı için 0.83 değerlerinde olduğu görülmektedir. Mevcut sonuçlar ele alındığında test- tekrar test güvenilirliğine göre ölçeğin farklı zaman dilimlerinde kararlı bir yapıya sahip olduğu belirtilmiştir (Özbaş ve Aslan, 2012, s. 271). Ayrıca ölçeğin varyans yüzdelik toplamları alt faktörlere göre incelendiğinde; birinci faktör, ölçeğe ait toplam varyansın % 19'unu, ikinci faktör % 11'ini, üçüncü faktör yaklaşık olarak % 16'sını, dördüncü faktör % 5'ini, beşinci faktör % 4'ünü kapsamaktadır. Beş faktörün birleşiminde açıkladıkları toplam varyans % 46,871 olarak görülmüştür. Beş faktörün maddelerde açıklamış olduğu ortak varyans yaklaşık % 11 ile %38 aralığında değişim gösterdiği ifade edilmiştir (Özbaş ve Aslan, 2012, s. 266).

4.4.Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Yapılan bu çalışmada toplamda 512 öğrenciye ulaşılmış ve belirlenen tutum ölçeği uygulanmıştır. Ancak 20 öğrenciden elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde ölçeğin iç güvenilirliği ve güvenilirlik katsayısı etkilendiği için değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

Özbaş ve Aslan (2012) tarafından geliştirilen ölçeğin uygulanan örneklem grubunda yapı geçerliliğini ve faktör yapısını belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi, aynı yapıyı veya vasfı ölçen değişkenleri birleştirerek, ölçme sürecini düşük miktarda faktör ile belirtmeyi hedefleyen istatistik tekniğidir. Faktör analizi, ortak faktör şeklinde ifade edilen yeni kavramları meydana çıkarma ya da maddelerin faktör yük ölçümlerinden yararlanarak kavramların kullanışlılık tanımlarına ulaşma işlemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Akbaş vd., 2019, s. 1096).

Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin yapı geçerliliği ve kapsam geçerliliğini denetlemek amacıyla açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör yükü ölçme aracındaki bir madde ile faktör arasındaki korelasyon katsayısını ifade etmektedir. Elde edilen yük değerinin yüksek çıkması beklenen bir durum olarak karşımıza çıkarken faktör yük değerinin .50 değerinde olması, en düşük .40 olması ya da .32 olma zorunluluğu şeklinde tavsiyeler mevcuttur (Akbaş vd.,2019, s. 1099). Büyüköztürk (2021) ise faktör yük değerini .45 veya daha üst bir değerde olmasını bir ölçüt olarak belirler. Ancak uygulama sürecinde az miktarda madde için bu ölçütün .30'a kadar düşebileceğine değinmiştir.

Faktör analizi tüm veri yapılarında uygun sonuçlardan uzak olabildiği durumlarda verilerin, faktör analizi için kabul edilebilirliği Kaiser- MEYER- Olkin katsayısı ve Barlett küresellik (sphericity) testi ile değerlendirilmektedir. KMO katsayısı, veri matrisinin faktör analizi içerisinde uygunluk derecesini ve veri yapısının faktör çıkarmak için ne düzeyde uygun olduğu hakkında bilgi vermektedir. Faktörleşebilirlik için KMO'nun .60 değerinden daha yüksek çıkması beklenmektedir. Barlett testi ise değişkenler arası ilişkinin varlığını kısmi korelasyonlar çerçevesinde ele almaktadır. Hesaplama sonucu Ki-Kare istatistiğinin anlamlı çıkması, veri matrisinin uygunluğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2021, s. 136). Bu temelde kullanılan ölçme aracının yapı geçerliliği denetlendiğinde KMO değerinin 0.743 ve Barlett testinin ise anlamlı (Ki-Kare)= 1656. 767, df= 153= sig.= .000 olması sebebiyle kullanılan ölçeğin yapı geçerliliğini sağlamıştır.

Ölçeğin geçerlilik değerlerini ortaya koymak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) (Confirmatory Factor Analysis: CFA), ölçme modellerinin geliştirilmesi aşamasında yaygın olarak tercih edilen ve belirgin düzeyde fayda sunan bir analiz yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntem, önceden belirlenen bir model vasıtasıyla gözlenebilen değişkenlerden hareketle gizil değişken (faktör) ortaya çıkarmaya dönük bir işlem ifadesidir. Genel anlamda ölçek geliştirme sürecinde ve geçerlilik analizleri aşamasında tercih edilmekte ya da önceden belirlenmiş bir yapının sağlanmasını hedeflemektedir (Yaşlıoğlu, 2017, s. 78). Yapılan analiz sonucunda ölçeğimizin 7 alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. 7. alt boyutu tek başına oluşturan 17. Madde yapı geçerliliğini düşürdüğü için ölçekten çıkarılarak ölçek tekrar analiz edilerek 6 alt faktörden meydana gelmiştir. Desen matris değerine bakıldığında madde 13'ün iki farklı maddeleriyle ilişkili olmasından ve madde yükünün düşük boyutlu olması sebebiyle (0.40) madde 13 ölçekten çıkartılmıştır. Daha sonra yapılan açımlayıcı faktör analizinde madde 22 ve madde 10 ölçekten çıkarılarak son şekliyle toplamda 19 madde ile ve beş alt boyutla ölçeğimiz yapı geçerliliğini gerçekleştirmiştir.

KMO ve Barlett sonuçlarına bakıldığında verilerin faktör analizi için uygun olduğu görülmektedir. Kullanılan ölçeğin yapı geçerliliğinin %56.678 değerinde olduğu görülmüştür. Ölçeğin desen matrisine bakıldığında yedi alt boyut faktörden meydana geldiği görülmüştür. Kullanılan ölçeğin örneklem grubumuz içerisinde alt faktörlerin varyans analizine bakıldığında tarihsel bilginin kesinliğine yönelik birinci alt faktörün beş maddeden oluştuğu güvenilirlik değerinin (cronbach α = 0.588) olduğu, ikinci altı faktör olan tarihsel bilginin kaynağının dört maddeden oluştuğu ve güvenilirlik değerinin (cronbach α = 0.748) olduğu, üçüncü alt faktör olan tarihsel bilginin gelişiminin dört maddeden oluştuğu ve güvenilirlik değerinin (cronbach α = 0.702) olduğu, dördüncü alt faktör olan tarihsel bilginin dayanağının dört maddeden oluştuğu ve güvenilirlik değerinin (cronbach α = 0.380) olduğu, beşinci alt faktör olan tarihsel bilginin aktarımının beş maddeden oluştuğu ve güvenilirlik değerinin (cronbach α =0.538) olduğu görülmüştür. Ölçeğin genel güvenilirlik Cronbach Alfa değerinin ise .701 olduğu görülmüştür.

Ölçek yapı geçerliliği uygunluğu açısından değerlendirildiğinde ilk çıkan sonuçlara göre madde faktör iyilik değerlerinin düşük olmasından dolayı faktör

ile alt faktör hata madde değerleri arasında faktör 1'e ait olan e1 ile e4 arasında ve faktör 3'e ait olan e8 ile e11 arasında kovaryans bağlantısı kurulmuştur. Son iyileştirilmiş haliyle yapı geçerliliğinin ölçek alt faktörlerindeki maddelerin uyum iyiliği değerlerinin istenilen düzeyde olduğu görülmüştür.

Yapı geçerliliği açısından doğrulayıcı faktör analizinin beş alt faktör boyutunun değerlendirilmesinde çıkan sonuçlara göre faktör 1 ile faktör 3'te madde iyiliği değerlerinin düşük olduğu görülmüştür. Faktör 1'deki madde 1 ile madde 4 arasında ve faktör 3'teki madde 18 ile madde 21 arasında kovaryans çekilerek tekrar uyum iyiliğine bakılmıştır. Çıkan sonuç itibariyle elde edilen sonuç değerleri şu şekildedir: CMIN/DF= 1.960, AGFI= .931, GFI= .950, NFI= .857, CFI= .923, IFI= .924, TLI= .904, RMSEA= .044'tür. Açımlayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucunda Özbaş ve Aslan (2012) tarafından geliştirilen ölçeğin örneklem grubumuz içerisinde verilerinin iç tutarlılığının, güvenilirliğinin ve yapı geçerliliğini sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek alt faktörler boyutundan ve madde yükleri bakımından iyi, iyi-güzel boyutundadır.

Elde edilen veriler analiz edilerek verilerin parametrik olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek alt faktörlerine göre sınıf düzeyi değişkeni dışında diğer değişkenlerde Kruskal Wallis- H parametrik olmayan sıralamalı tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Grup değişkenleri arasında hangi ikili değişkenin birbiriyle ilişkili olduğunu belirlemek amacıyla Mann Whitney- U testi yapılmış ve baba değişkeninin gruplar arası birbirine yakınlık olmasından dolayı tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır.

Alt problemlere göre cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğunu belirlemek için T-Testi sonuçlarına bakılmıştır. Ayrıca betimsel istatistikler için ise grup değişkenleri arasında medyan, mod, standart hata, serbestlik derecesi, aritmetik ortalama ve nicel betimsel özelliklere bakılmıştır. Çalışmada herhangi bir kayıp veri bulgusuna ulaşılmamıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin hiçbir maddesi değerlendirmeden çıkarılmamıştır.

Kullanılan ölçeğin normallik değerleri dört farklı aşama üzerinden incelenmiştir. 1. aşamada basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmış basıklık= 3.5, Çarpıklık= 1.59 göstermiş, 2. aşamada ise veri setinin 492 kişiden oluşmasından dolayı kolmogrov-simironov anlamlılık değerine bakılmış P= 0.00 olarak bulunmuş, 3. aşamada grafik eğrilerinden yola çıkarak normal Q-Q ortalama grafik eğrisine bakılmıştır. İncelenen normallik eğrisinin birden fazla verinin normallik eğrisinin dışında olduğu saptanmış, son aşamada ise Detrended normal Q-Q ortalama grafiğinde bazı verilerin grafikteki normallik eğrisinin dışında olduğu görülmüştür. Yapılan dört aşama sonucunda non-parametrik gruplar arası dağılımı ve verilerimizin normal değerlerde olmadığı kabul edilmiş ve yapılan karşılaştırma testleri non- parametrik analizler olarak ele alınmıştır.

Kullanılan veri toplama aracının outliers (aykırı değerler) maddeleri bakımından 10 tane uç değere rastlanmıştır. Kullanılan ölçeğin ortalaması 2.99, medyanı 2.95, varyansı 0.22, minimum madde ortalaması 1.36, maksimum madde ortalaması 4.77, ranj değeri ise 3.41 olarak bulunmuştur.

Çalışma ortaokul öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel bilgiye yönelik görüşlerinin belirlenmesinde veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek

ile, öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşlerinin belirlenmesinde sadece Sosyal Bilgiler dersinde öğrendikleri bilgilerin incelenmesi ile ve ortaokul öğrencileri içerisinde sadece Sivas ili Zara ilçesi sınırları içerisindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda eğitim gören öğrencilerin araştırma kapsamına dâhil edilmesi ile çalışmamız sınırlandırılmıştır.

5.Bulgular

Araştırmanın amacı kapsamında ulaşılan bulgular analiz edilerek oluşturulan tablolar şeklinde sunulmuş ve yorumlamaları tabloların altında açıklanmıştır.

Tablo 1. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	233	47,4
Erkek	259	52,6
Sınıf		
5.sınıf	151	30,7
6.sınıf	173	35,2
7.sınıf	168	34,1
Karne Notu		
44vealtı	6	1,2
45-54arası	17	3,5
55-69arası	74	15,0
70-84arası	174	35,4
85veüstü	221	44,9
Kardeş Sayısı		
Tek kardeş	27	5,5
İki kardeş	141	28,7
Üç kardeş	212	43,1
Dört kardeş	75	15,2
Beş ve üzeri kardeş	37	7,5
Anne Eğitim Durumu		
Okula Gitmemiş	21	4,3
İlkokul Mezunu	153	31,1
Ortaokul Mezunu	153	31,1
Lise Mezunu	119	24,2
Üniversite Mezunu	46	9,3
Baba Eğitim Durumu		
Okula Gitmemiş	11	2,2
İlkokul Mezunu	113	23,0
Ortaokul Mezunu	123	25,0
Lise Mezunu	180	36,6
Üniversite Mezunu	65	13,2
Toplam	492	100,0

Tablo 1’ de görüldüğü üzere; Kız ve erkek öğrenci frekanslarının homojen bir yapı gösterdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrenci grubunun cinsiyetine göre dağılımı incelendiğinde toplam 492 öğrencinin %47.4’ünün (N=233) kız, 259 öğrencinin %52.6’sının (N=259) erkek olduğu görülmektedir. Örneklem grubunun betimsel özellikleri değerlendirildiğinde sınıf düzeyine göre en çok 6. sınıf öğrencisi %35.2 (N=173) olduğu saptanmıştır. Ayrıca 5. Sınıf düzeyinde %30.7 (N=151), 7. Sınıf düzeyinde %34.1 (N=168) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin geçen sene Sosyal Bilgiler dersi karne notu değerine bakıldığında en çok 85 puan ve üzeri not alan öğrenciye ulaşıldığı %44.9 (N=221) görülmüştür. Ayrıca örneklem grubu içerisinde 44 ve altı puan alan öğrencilerin %1.2’ lik dilema sahip olduğu (N=6), 45-54 arası puan alan öğrencilerin %3.5 (N=17) olduğu, 55-69 arası not alan öğrencilerin %15.0 (N=74) olduğu, 70-84 arası not alan öğrenci grubunun da %35.4’lük dilime (N=174) olduğu görülmektedir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin kardeş sayısı değişkeni incelendiğinde en çok 3 kardeşi olan öğrenci grubunun %43.1 (N=212) olduğu görülmüştür. Örneklem grubu içerisinde tek kardeşi olan öğrencilerin %5.5 (N=27), İki kardeş olan öğrencilerin %28.7 (N=143), dört kardeşi olan öğrencilerin %15.2 (N=75), beş ve üzeri kardeşe sahip olan öğrencilerin ise %7.5’lik (N=37) dilime sahip oldukları görülmüştür.

Örnekleme oluşturan öğrencilerden anne eğitim durumu incelendiğinde ilkökul kademesi ve ortaokul kademesi mezunu annelerin en yüksek dilime sahip oldukları %31.1 (N=153), anne eğitim seviyesinde okula gitmemiş grubun %4.3 (N=21), anne eğitim seviyesinde lise mezunu grubun %24.2 (N=119), anne eğitim seviyesinde üniversite mezunu grubun ise %19.3 (N=95) olduğu görülmüştür. Örnekleme oluşturan öğrencilerden baba eğitim durumu değişkeni incelendiğinde ise öğrenim durumu lise mezunu baba grubunun en yüksek frekans değerinde olduğu %36.6 (N=180), okula gitmemiş baba seviyesinin %2.2 (N=11) olduğu, ilkökul mezunu babaların %23.0 (N=113) olduğu, ortaokul mezunu baba seviyesinin %25.0 (N=123) olduğu, üniversite mezunu baba seviyesinin ise %13.2 (N=65) olduğu görülmektedir.

5.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumların Karşılaştırılması

Araştırma kapsamına giren öğrenci grubunun cinsiyet dağılımına göre tutum düzeyleri ele alınmıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 233’ü kız öğrenci, 259’ u da erkek öğrencilerden oluşturmuştur. Cinsiyet değişkenine göre tarihsel bilgiye yönelik tutumların değerlendirilmesinde t testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. *Cinsiyet Değişkenine Göre Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin T-Testi Sonuçları*

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	Sh	T	Df	P
Kız	233	2,9030	,41795	,02738	-3,99	490	,000
Erkek	259	3,0700	,49970	,03105			

Tablo 2’de; cinsiyet değişkeni ile öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi sonucunda çıkan $p = .000$, $t = -3.996$ ve serbestlik derecesi ($df=490$) olmasından dolayı tarihsel bilgiye yönelik tutumlarının pozitif yönde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farklılığın yönü incelendiğinde erkek öğrencilerin $\bar{x}_{erkek} = 3.070$ kız öğrencilere $\bar{x}_{kız} = 2.903$ göre tarihsel bilgiye yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan T- testi sonucunun etki büyüklüğünün negatif yönde olduğu ve bu yönün -3.996 ’dan -4.034 ’e doğru arttığı gözlemlenmiştir. Etki büyüklük değeri (EBD) = 487.464 olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlardan erkek öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik ortalamalarının kız öğrencilerden daha yüksek olması tarihsel bilginin erkek öğrencilerin daha düzeyde olduğunu göstermiştir. Cinsiyet faktörü açısından standart sapma değerleri bakımından da erkek öğrencilerin tarihsel bilgi tutumunun pozitif yönde olduğu görülmektedir.

5.2.Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumların Karşılaştırılması

Araştırma kapsamına giren öğrenci grubu içerisinde 5. Sınıf öğrencileri $N=151$, 6. Sınıf $N=173$ ve 7.sınıf $N=168$ ’den kişiden oluşmaktadır. Sınıf seviyesi değişkeninin gruplar arasındaki farklılıktan dolayı tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır, bu farklılığın hangi ikili gruplar arasında olduğunu belirlemek için Post-Hoc Gabriel testi yapılmıştır ve elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. *İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları*

Alt Faktörlere Anlamlılık Sonuçları		Kareler Toplamı	df	$\bar{x}$	F	Sig.
Tarihsel Bilginin Kaynağı	İç	6,622	2	3,311	4,279	,014
	Dış	378,398	489	,774		
	Toplam	385,020	491			
Tarihsel Bilginin Gelişimi	İç	5,428	2	2,714	3,552	,029
	Dış	373,613	489	,764		
	Toplam	379,041	491			
Tarihsel Bilginin Aktarımı	İç	4,476	2	2,238	3,702	,025

Dış	295,632	489	,605
Toplam	300,108	491	

Post-Hoc Gabriel Testi Sonuçları

Değişkenler	(I) Sınıf	(J) Sınıf	Ortalama	Sh	Sig.
Tarihsel Bilginin Kaynağı	5.sınıf	6.sınıf	,28580*	,09797	,011
		7.sınıf	,17074	,09864	,231
	6.sınıf	5.sınıf	-,28580*	,09797	,011
		7.sınıf	-,11507	,09528	,539
	7.sınıf	5.sınıf	-,17074	,09864	,231
		6.sınıf	,11507	,09528	,539
Tarihsel Bilginin Gelişimi	5.sınıf	6.sınıf	-,15517	,09735	,298
		7.sınıf	-,26038*	,09802	,024
	6.sınıf	5.sınıf	,15517	,09735	,298
		7.sınıf	-,10521	,09468	,606
	7.sınıf	5.sınıf	,26038*	,09802	,024
		6.sınıf	,10521	,09468	,606
Tarihsel Bilginin Aktarımı	5.sınıf	6.sınıf	,20373	,08659	,056
		7.sınıf	,20984*	,08719	,048
	6.sınıf	5.sınıf	-,20373	,08659	,056
		7.sınıf	,00611	,08422	1,000
	7.sınıf	5.sınıf	-,20984*	,08719	,048

*. Yeni Anlamlılık Düzeyi 0.05 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında tarihsel bilgiye yönelik görüşlerinde sınıf düzeyi değişkeni açısından tarihsel bilginin alt faktörü incelendiğinde yapılan ANOVA testi p değerinin anlamlılık düzeylerine göre tarihsel bilginin aktarımı $p=.025$, tarihsel bilginin gelişimi $p=.029$ ve tarihsel bilginin kaynağı $p=.014$ alt faktörlerinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra Post- Hoc Gabriel testi sonuçları yukarıda tablo 3'te belirtilen düzeylerde ölçülmüştür. Sınıf düzeyleri bakıldığında tarihsel bilginin kaynağı ile ilgili 5. sınıf ile 6. sınıf arasında pozitif yönde anlamlılık olduğu, 6. sınıf ile 5. sınıf arasında negatif yönde yüksek düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Böylece 5. sınıf seviyesinin 6. sınıf seviyesine göre tarihsel bilginin kaynağı alt faktörü açısından daha yüksek düzeyde tutuma sahip olduğu görülmektedir. Tarihsel bilginin gelişimi alt faktörü tutumu sınıf düzeyi değişkeni yönünden incelendiğinde 5. sınıf ile 7. sınıf arasında yüksek düzeyde negatif yönde ilişki ve 7. sınıf ile 5. sınıf arasında pozitif yönde tutum ilişkisi olduğu görülmektedir. Böylece 7. sınıf seviyesinin tarihsel bilginin gelişimi alt faktörü tutumunun 5. Sınıflardan daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Tarihsel bilginin aktarımı alt faktörü tutumu sınıf düzeyi değişkeni açısından

incelendiğinde ise 5. Sınıf ile 7. sınıf arasında pozitif yönde, 7. sınıf ile 5. sınıf arasında negatif yönde yüksek düzeyde tutum ilişkisi olduğu görülmektedir. Sonuç olarak alt faktörler bakımından 5. sınıf seviyesinin 7. sınıf seviyesine göre tarihsel bilgiye yönelik görüşlerin daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

5.3.Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumların Karşılaştırılması

İlköğretim öğrencilerinin tarihsel bilgiye yönelik görüşlerini belirleme ölçeği beş alt faktörü (tarihsel bilginin kaynağı, tarihsel bilginin gelişimi, tarihsel bilginin aktarımı, tarihsel bilginin kesinliği ve tarihsel bilginin dayanağı) anlamlılık düzeyinde baba eğitim seviyesi değişkeni açısından incelenmiştir. Baba eğitim seviyesi değişkeni incelendiğinde gruplar arası normal dağılım olmadığı için Kruskal- Wallis- H testi ve gruplar arasındaki alt gurupların anlamlılık düzeyine bakmak için de Mann Withney- U testi uygulanmıştır.

Tablo 4. İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerinin Baba Değişkenine Göre Anlamlılık Testi Sonuçları

<i>Kruskall Wallis- H Testi Sonuçları</i>					
Tarihse	Değişkenler	N	Sıraların	Ki-Kare	Sig
I Bilginin Aktarı	Okula Gitmemiş	11	304,55	15,875	,003
	İlkokul Mezunu	113	282,49		
	Ortaokul Mezunu	123	238,87		
	Lise Mezunu	180	241,31		
	Üniversite Mezunu	65	202,93		
	Toplam	492			
<i>Mann Whitney-U Testi Sonuçları</i>					Anlamlılık
Babaeğitimiduru	N	Sıraların	Sıralar	Değişkenleri	
mu		Ortalama	Topla		
İlkokul Mezunu	113	129,01	14578,5	1-5,2-3,2-4,2-5,3-2,4-2,4-5,5-1,5-2	
Ortaokul Mezunu	123	108,84	13387,5	,5-4	
Toplam	236				
Mann-Whitney U	5761,500				
Wilcoxon W	13387,50				
Z	-2,275				
Sig	,023				

Tablo 4 incelediğinde baba eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlılık düzeyine bakıldığında ölçeğin alt faktörlerinden olan tarihsel bilginin aktarımının tarihsel bilgiye yönelik öğrenci görüşleri üzerinde anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anlamlılık düzeyine bakıldığında alt faktörlerin değişkenleri tablo 4 de gösterildiği gibi ortalamalarının sıralaması ve anlamlılık değeri $P=.003$ verilmiştir. Ortalamaların sıralamasına bakıldığında okula gitmemiş babaların en yüksek düzeyde, ilkokul düzeyinde eğitim alan babaların ise okula gitmemiş babalara yakın olduğu ve üniversite mezunu babaların ise en düşük düzeyde ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Gruplar arasındaki fark değerlerine bakmak için Mann Withney- U testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ilkokul mezunu babalar ile ortaokul mezunu babalar arasında anlamlılık ilişkisi saptanmıştır. İlkokul mezunu babaların ortaokul mezunu babalara göre tarihsel bilginin aktarımı alt faktör boyutunda daha yüksek ortalamaya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.4. Kardeş Sayısı Değişkeni Bakımında Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumların Karşılaştırılması

Örneklem grubuna giren öğrenciler arasında kardeş sayıları değişkenleri arasındaki farklılık incelenmiştir. Bu doğrultuda iki farklı anlamlılığın grup alt değişkenleri arasında olduğunu ortaya çıkarmak için Kruskal Wallis- H testi, bu anlamlılıkların hangi iki grup alt faktörü değişkeni arasında olduğunu belirlemek için ise Mann Whitney- U ikili karşılaştırma testi yapılmıştır.

Tablo 5. Kardeş Sayısı Değişkeni İle Öğrencilerin Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Anlamlılık Sonuçları

<i>Kruskall Wallis- H Testi</i>		<i>Sonuçları</i>		
		Kardeş sayısı	N	Sıralama
Tarihsel Aktarımı	Bilginin	Tek kardeş	27	162,13
		İki kardeş	141	244,93
		Üç kardeş	212	261,06
		Dört kardeş	75	235,85
		Beş veya daha fazla	37	252,20
		Toplam	492	

<i>Mann Whitney- U Testi Sonuçları</i>		Anlamlılık Değişkenleri
		1-2,1-3,1-
		4,1-5,2-1,3-1,4-1,5-1
Mann-Whitney U	1271,000	
Wilcoxon W	1649,000	
Z	-2,741	
Asymp. Sig. (2-tailed)	,006	

Yapılan Kruskal Wallis- H testi sonucunda tarihsel bilginin aktarımı alt faktörü anlamlılık gösterip bu alt faktör arasında en yüksek ortalamaya üç

kardeşi olan öğrenciler ile iki kardeşi olan öğrenciler sahiptir. En düşük ortalamaya ise tek kardeşi olan öğrenciler sahiptir. Tarihsel bilginin aktarımı grup alt faktörleri arasındaki manidar anlamlılık düzeylerine bakıldığında ise yapılan Mann Whitney- U ikili karşılaştırma testi sonucuna göre tek kardeş olan öğrencilerin diğer grup alı değişkenleri ile daha çok ilişkide olduğu görülmüştür.

5.5.Geçen Sene Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notu Değişkenine Göre Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumların Karşılaştırılması

Geçen senen sosyal bilgiler kare notu değişkeninin tarihsel bilginin tutumu açısından anlamlılık ifade edip etmediğine bakılmak için parametrik olmayan Kruskal Wallis- H testi yapılmıştır. Daha sonra değişkenler arasındaki alt faktörler arasındaki anlamlılığın hangi grup değişkenleri arasında olup olmadığını belirlemek için Man Whitney- U ikili karşılaştırma testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Ortaokul Öğrencilerinin Tarihsel Bilginin Alt Boyutlarına Yönelik Bir Yıl Önceki Sosyal Bilgiler Dersi Karne Notu Değişkenine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kruskall Wallis- H Testi Sonuçları						Mann Whitney- U Testi Sonuçları
Tarihsel Yönelik Faktörleri	Bilgiye Alt	Karne Notları	N	Sıralama Ortalaması	Ki-Kare	Sig.
Tarihsel Bilginin Kesinliği	44vealtı		6	323,58	32,322	,000
	45-54arası		17	311,24		
	55-69arası		74	278,07		1-5,2-5,3-5,4-5,5-1,5-2,5-3,5-4
	70-84arası		174	273,84		
	85veüstü		221	207,33		
	Topla		492			
Tarihsel Bilginin Gelişimi	44vealtı		6	287,92	19,641	,001
	45-54arası		17	188,71		
	55-69arası		74	220,00		2-5,3-5,4-5,5-2,5-3,5-4
	70-84arası		174	224,59		
	85veüstü		221	275,95		
	Toplam		492			
Tarihsel Aktarımı	44vealtı		6	265,17	32,477	,000
	45-54arası		17	287,26		
	55-69arası		74	268,76		2-5,3-5,4-5,5-2,5-3,5-4

70-84arası	174	283,11
85veüstü	221	206,58
Toplam	492	

Tablo 6 incelendiğinde; tarihsel bilginin kesinliği alt faktörünün grup değişkenleri açısından yüksek ortalama gösteren 44 ve altı not alan öğrenciler ile 85 ve üstü not alan öğrencilerin düşük ortalamaya sahip olan öğrenciler olduğu ve tarihsel bilginin kesinliği alt faktörünün anlamlı sonuç gösterdiği sig (P)= .0003 görülmüştür. Grup değişkenleri arasında hangi ikili değişkenin birbiriyle anlamlı ilişkide olduğu Mann Whitney- U testinde gösterilmiştir. 44 ve altı not alan grup alt değişkeni öğrenciler ile(1), 85 ve üstü not alan grup alt değişkeni öğrencileri arasında birden çok birbirleriyle ilişkili durumları görülmüştür. 44 ve altı not alan öğrencilerin tarihsel bilginin kesinliği tutumunun yüksek düzeyde olduğu 85 ve üstü not alan öğrenciler için tarihsel bilginin kesinliği tutumunun düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Tarihsel bilginin gelişimi alt faktörü açısından ise anlamlılık düzeylerine bakıldığı zaman değişkenler arasında 44 ve altı not alan öğrencilerin yüksek düzeyde ortalamaya sahip olduğu, 45 ve 54 arasındaki not alan öğrencilerin ise tarihsel bilginin kesinliği açısından düşük tutuma sahip olduğu görülmüştür. Daha sonra tarihsel bilginin gelişimi alt faktörünün tutum açısından hangi grupların birbiriyle ilişkili olduğuna bakmak için Mann Whitney-U testi yapılmıştır. İkili gruplar arası ilişki değişken sonucuna göre 85 ve üstü not alan grup değişkeninin birden çok grupla anlamlı ilişkisi olduğu görülmüştür.

Tarihsel bilginin katarımı alt faktörünün tarihsel bilgiye yönelik tutumunun anlamlılık durumuna bakmak amacıyla yapılan not değişkeni açısından P= .000 anlamlılık olduğu görülmüştür. Daha sonra tarihsel bilginin aktarımı alt faktörünün değişkenleri arasında 45 ve 54 arası not alanların en yüksek ortalamaya (287.26), 85 ve üstü not alan öğrencilerin en düşük ortalamaya (206.58) sahip olduğu görülmüştür. Tarihsel bilginin aktarımının tutum yönünden grup değişkenlerine bakılmak için Mann Whitney- U ikili karşılaştırma testi sonuçları bakımından yukarıdaki tabloda belirtildiği gibi 85 ve üstü not alan birden çok grup değişkeni ile ilişkili olduğu (2-5,3-5,4-5) görülmüştür.

İlköğretim öğrencilerinin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri not ortalaması bakımından alt faktör anlamlılık düzeylerine ve grup değişkenleri arasındaki ilişkiye bakılarak 44 ve altı not alan öğrenciler ile 85 ve üstü not alan öğrencilerin tutum düzeylerinin farklılaştığı görülmüştür.

5.6. Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Tarihsel Bilgiye Yönelik Tutumların Karşılaştırılması

Anne eğitim seviyesi değişkenine göre öğrencilerde tarihsel bilgiye yönelik tutumların anlamlılığına bakmak amacıyla gruplar arasında dengesiz dağılım olduğu için parametrik olmayan bağımsız değişkenli Kruskal Wallis- H testi yapılmıştır. Anne eğitim seviyesi alt değişkenleri 1 Okula gitmemiş, 2 İlkokul mezunu, 3 Ortaokul Mezunu, 4 Lise Mezunu ve 5 Üniversite mezunu olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. *İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerinin Anne Değişkenine Göre Anlamlılık Testi Sonuçları*

Kruskall Wallis-H Testi Sonuçları			Mann Whitney-U Testi Sonuçları				
	Değişkenler	N	Sıralamaların Ortalaması	Ki-Kare	Sig.	Gruplar Arası değişkenlikler	
Tarihsel Bilginin Kesinliği	Okula gitmemiş	21	256,48	14.1	0.07		
	İlkokul Mezunu	153	262,16				
	Ortaokul Mezunu	153	265,81			2-4,2,5,3-4,3-5,4,2,4-3,5-2,5-3	
	Lise Mezunu	119	212,32				
	Üniversite Mezunu	46	214,05				
	Toplam	492					
	Tarihsel Bilginin Kesinliği	Okula gitmemiş	21	326,50	17.2	0.02	
		İlkokul Mezunu	153	231,74			
Ortaokul Mezunu		153	224,95			1-2,1-3,2-1,2-5,3-1,3-4,3-5,4-3,5-2,5-3	
Lise Mezunu		119	264,13				
Üniversite Mezunu		46	285,15				
Toplam		492					
Tarihsel Bilginin Kesinliği		Okula gitmemiş	21	283,62	12.2	0.15	
		İlkokul Mezunu	153	265,70			
	Toplam	174					

Ortaokul Mezunu	153	253,27	1-2,1-3,2-1,2-5,3-1,3-4,3-5,4-3,5-2,5-3
Lise Mezunu	119	224,09	
Üniversite Mezunu	46	201,15	
Toplam	492		

Tablo 7 incelendiğinde yapılan Kruskall Wallis- H testi sonuçlarına göre tarihsel bilginin kesinliği, tarihsel bilginin aktarımı ve tarihsel bilginin dayanağı alt faktörlerinin anlamlı düzeyde sonuç verdiği görülmüştür. Okula gitmemiş anneler için tarihsel bilginin kesinliği alt faktörünün Kruskall Wallis- H ve Mann Whitney- U ikili karşılaştırma testi sonuçlarına bakıldığında anlamlı sonuca sahip değildir. Tarihsel bilginin kesinliğinin grup alt faktörünün Kruskall Wallis- H testi sonucu ortalama sıralamasına bakıldığında ortaokul mezunu annelerin öğrencilerinde yüksek düzeyde anlamlılık (265.81), lise mezunu annelerin öğrencilerinde ise en düşük düzeyde anlamlılığa sahip olduğu görülmüştür.

Tarihsel bilginin dayanağı grup alt değişkenleri Kruskall Wallis- H testi ortalama sıralamalarına bakıldığında en yüksek ortalama sıralamasının okula gitmemiş annelerin öğrencilerinde (326.50), en düşük ortalama sıralamasının ortaokul mezunu annelerin öğrencilerinde (224.95) anlamlılık ilişkisi olduğu görülmüştür. Mann Whitney- U ikili karşılaştırma testi gruplar arasında elde edilen ortalamalardan da yola çıkarak anne değişkeni incelendiğinde tarihsel bilginin dayanağı alt faktörünün ortaokul mezunu annelerin öğrencilerinde daha düşük anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tarihsel bilginin aktarımı alt faktörü Kruskall Wallis- H testi sonuçlarına göre grup alt değişkenleri anlamlılığına bakıldığında en yüksek ortalamanın okula gitmemiş annelerin öğrencilerinde olduğu (283.62), en düşük ortalamanın ise üniversite mezunu annelerin öğrencilerinde olduğu (201.15) görülmüştür. Mann Whitney- U ikili karşılaştırma testine göre ise ortaokul mezunu annelerin öğrencilerinin okula gitmemiş anneler ile üniversite mezunu annelerin öğrencilerinin tarihsel bilginin aktarımı alt faktöründe birbirleri arasında daha çok ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. İki alt grup arasında birbirine en yakın anlamlılık ifade eden alt gruplar ise okula gitmemiş anneler ile ilkokul mezunu anneler arasında olduğu görülmüştür.

Tarihsel bilgiye yönelik alt faktör tutumlarına bakıldığında tarihsel bilginin anlamlılık ilişkisi bakımından okula gitmemiş annelerin en yüksek, üniversite mezunu annelerin ise en düşük anlamlılığa sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Maddelere Verilen Cevapların Yüzde, Frekans ve Ortalama Değerleri

II. BÖLÜM: Veri seti toplamında 492 kişiden very alınmıştır. Yapılan veri seti analizinde toplam değişkenlerin hangi alanı tercih ettiği N derğer ile ifade edilmiştir.

Maddeler	1. Hiç Katılmıyorum		2. Çok az katılıyorum		3. Ortaderecedekatkılmıyorm		4. Çok katılıyorum		5. Tamamen katılıyorum		Madde ortalaması
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
1.Ders kitabında tarih hakkında anlatılan herşey doğrudur.	21	4,3	50	10,2	244	49,6	84	17,1	93	18,9	3,361
2.Tarih dersinde bazı konuları anlayamazsam öğretmen ne söylüyorsa onu kabul etmek en doğrusudur.	60	12,2	95	19,3	124	25,2	103	20,9	110	22,4	3,219
3.Sosyal bilgiler öğretmenin tarih hakkında derste söylediği herşey doğrudur.	19	3,9	95	19,3	152	30,9	113	23	113	23	3,418
4.Eğer bir şeyi tarih kitabından okursam bu onun doğru olduğunu gösterir.	46	9,3	87	17,7	173	35,2	108	22	78	15,9	3,172
5.Sadece tarihçiler tarihte gerçekten neler olduğunu bilebilir.	204	41,5	103	20,9	88	17,9	50	10,2	47	9,6	2,254
6.Tarihte birşeyi iyi öğrenmenin en etkili yolu onu ezberlemektir.	82	16,7	84	17,1	113	23	107	21,7	106	21,5	3,144
7. Tarih araştırması yapmanın tek amacı doğru cevaplara ulaşmaktır.	97	19,7	85	17,3	98	19,9	94	19,1	118	24	3,103
8.Tarih hakkında merak edilen her sorunun cevabı bugüne kadar bulunmuştur.	166	33,7	110	22,4	119	24,2	60	12,2	37	7,5	2,374
9.Bir tarihçinin tarih araştırması sonucunda elde ettiği bilgiler tek doğru cevaplardır.	141	28,7	114	23,2	125	25,4	75	15,2	37	7,5	2,498
10.Tarihçiler tarihte neyin doğru olduğu konusunda her zaman aynı fikirdedir.	182	37	120	24,4	104	21,1	56	11,4	30	6,1	2,252
11.Tarihçilerin tarihsel olayları tekrar tekrar araştırmaları zaman kaybıdır.	277	56,3	82	16,7	55	11,2	47	9,6	31	6,3	1,928
12.Tarih kitaplarındaki bilgiler kimi zaman değişebilir.	46	9,3	88	17,9	188	38,2	88	17,9	82	16,7	3,146
13.Tarihçilerin cevabını bulamadıkları bazı tarih soruları da vardır.	22	4,5	40	8,1	85	17,3	117	23,8	228	46,3	3,993
14 Tarih araştırmalarıyla elde edilen yeni bilgiler o güne kadar tarihçilerin doğru olduğuna inandıkları düşüncelerin değişmesine sebep olabilir.	45	9,1	88	17,9	140	28,5	125	25,4	94	19,1	3,274

15.Tarihçiler tarihsel olaylarla ilgili yeni kanıtlara ulaşıtklarında tarihsel bilgiler değışebilir.	48	9,8	84	17,1	161	32,7	81	16,5	118	24	3,278
16.Tarihçiler tarihi tarih kitaplarında yazan bilgileri ezberleyerek öğrenir.	100	20,3	97	19,7	155	31,5	72	14,6	68	13,8	2,819
17.Bir tarihsel olayla ilgili birden fazla açıklama olması sadece yorum farkıdır.	79	16,1	91	18,5	137	27,8	95	19,3	90	18,3	3,052
18.Tarihte doğru cevaba ulaşabilmek için tarihçilerin kullandıkları yöntemler farklıdır.	35	7,1	54	11	107	21,7	136	27,6	160	32,5	3,674
19.Aynı tarihsel olayla ilgili farklı tarihçilerin yazdıklarını okumak zaman kaybıdır.	257	52,2	88	17,9	64	13	40	8,1	43	8,7	2,032
20.Tarihçiler tarih hakkında söylediklerinin kanıtlara dayandırmak zorunda değildir.	131	26,6	134	27,2	112	22,8	55	11,2	60	12,2	2,550
21.Tarihçiler farklı tarihsel kanıtları karşılaştırarak tarihsel bilgiye ulaşırlar.	35	7,1	55	11,2	104	21,1	143	29,1	155	31,5	3,666
22.Tarihçilerin açıklamalarını tarihsel kanıtlarla ispatlamaları gerekir.	56	11,4	54	11	109	22,2	93	18,6	180	36,6	3,583

Tablo 10 incelendiğinde; ortaokul öğrencilerinin tarihsel bilgiye yönelik tutum madde ortalamaları görülmektedir. Elde edilen bulgular sonucunda maddeler arasında en yüksek ortalamaya sahip olan 13. Madde “Tarihçilerin cevabını bulamadıkları bazı tarih soruları da vardır.” ifadesinin ortalama değeri 3. 993 olarak hesaplanmıştır. Öğrenciler bu maddeye %46.3 ile Tamamen Katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Verilen cevap incelendiğinde öğrencilerin tarih araştırmacılarının bazı tarih sorunlarını çözemedikleri bilincine sahip olduklarını görülmektedir. Bu yönüyle bazı tarih sorunlarının çözülemediği ifadesinin öğrencilerde tarih sorunlarına karşı doğru bilince sahip oldukları göstermektedir.

11. Madde de ‘Tarihçilerin tarihsel olayları tekrar tekrar araştırmaları zaman kaybıdır.’ ifadesinin ortalama değeri en düşük madde ortalaması değerine sahiptir. (1.928) Katılımcı öğrenciler %56.3 ile ‘Hiç Katılmıyorum’ (n = 277) düşüncesini belirtmişlerdir. Bu sonuca göre öğrencilerin tarih araştırmalarının gerekliliğini doğru bir şekilde anladıkları sonucuna ulaşılabilir.

10.Madde de ‘Tarihçiler tarihte neyin doğru olduğu konusunda her zaman aynı fikirdedir.’ ifadesine öğrencilerden 30 katılımcı (%6.1) ‘Tamamen Katılıyorum’ düşüncesini belirtmişlerdir. Bu yönüyle öğrencilerin tarihçiler arasında farklı fikirlerin olabileceği düşüncesinin hakim olduğu söylenebilir.

21.Madde de ‘Tarihçiler farklı tarihsel kanıtları karşılaştırarak tarihsel bilgiye ulaşırlar.’ ifadesine öğrencilerin %29.1 ‘i (n= 143) ‘Çok Katılıyorum’ düşüncesine sahip olduklarını belirtmişler ve bu yönüyle öğrencilerin tarihi bilgilerde kanıtları kullanmanın önemi hakkında doğru bir algıya sahip oldukları düşüncesine ulaşılabilir.

Madde 1 de “Ders kitabında tarih hakkında anlatılan her şey doğrudur.” ifadesine katılımcı öğrencilerden %49.6’sının (n=246) ‘Orta Derecede Katılıyorum’ düşüncesinde oldukları görülmektedir. Bu seçimden dolayı öğrencilerde ders kitaplarında tarih konularına karşı yeteri kadar güven düşüncesinin hakim

olmadığı görülmektedir. Bu yönüyle ders kitabında tarih konularına karşı öğrencilerde olumsuz yönde bir düşüncenin varlığından söz edilebilir.

Madde 5, 11 ve 19 da öğrenciler ‘Hiç Katılmıyorum’ ifadesini belirgin olarak seçmişlerdir. Madde 5’ te % 41.5 (n= 204) , madde 11 de %56.3 (n=277), madde 19 da %52.2 (n=257) oranı ile katılımcı öğrenciler öğrenci ‘Hiç Katılmıyorum’ ifadesini belirgin olarak seçmişlerdir. Bu durum öğrencilerde tarih bilgileri anlama ve yorumlama düzeyine yönelik tutumlarında bilişsel farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir.

Madde 7 de ‘Tarih araştırması yapmanın tek amacı doğru cevaplara ulaşmaktır.’ ifadesine öğrenciler birbirine en yakın düzeyde cevap vermişlerdir. Bu konuda öğrencilerin genel olarak tarih araştırmalarının asıl amacı tam anlamıyla bilemedikleri bu konuda tam bir fikir birliğinin olmadığı veya tarih araştırmalarının amacına yönelik bir tutum geliştiremedikleri sonucuna ulaşılabilir.

Sonuç ve Öneriler

Sosyal Bilgiler dersi içerisinde tarih biliminin önemli ölçüde yeri vardır. Bu algı önceki Sosyal Bilgiler öğretim programlarında tarih konularının önemli ölçüde yer edinmesinden kaynaklıdır. Dolmaz ve Metin (2021) Sosyal bilgilerin vatandaş yetiştirmedeki rolünden dolayı tarih biliminin önemine vurgu yaparak tarih biliminin sosyal bilgiler içerisindeki öneminden bahsetmiştir. Araştırma kapsamında sosyal bilgiler dersi içerisinde tarih biliminin önemi bu düzeyde belirgin iken günümüzde ortaokul kademesinde bu önemin öğrenciler tarafından anlaşılma düzeyini belirme amacıyla yapılan araştırmada öğrencilerde mevcut tarihi bilgiye yönelik tutumların incelenmesi amaç edinmiştir. Yapılan alan yazın taraması sonucunda ortaokul öğrencilerinin mevcut tarih algılarının incelendiği, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı görüşlerinin tespit edilmesinin hedeflendiği, tarih okuryazarlığı ile ilgili görüşlerin incelendiği, tarih bilinci oluşturmada öğretmene görüşlerinin incelendiği ve tarih konularının öğretiminde farklı öğretim modellerinin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Ancak öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi içerisinde tarih konularına karşı tutumlarının belirlenen değişkenler üzerinden incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamış olması çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında Sivas ilinin Zara ilçesi örneklem olarak seçilmiştir. Bu yönüyle çalışma sosyo-ekonomik düzeyi düşük bir bölgeden elde edilen verilerden oluşmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyi yüksek bir bölgede yapılabilecek başka bir çalışmada veriler daha farklı düzeyde elde edilebilir. Ayrıca çalışma kapsamına giren örneklem grubu devlet okulları ile sınırlı tutulmuştur. Tarihi bilgiye yönelik mevcut tutumların cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, geçen sene sosyal bilgiler dersi not ortalaması, anne- baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre değişiklik gösterip göstermediği incelemesi üzerinde durulmuştur.

Tarihsel bilgiye yönelik mevcut tutumun incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada kullanılan ölçeğin beş alt faktörüne göre öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik tutum değerleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlarda tarihsel bilgiye

yönelik tutumlarda cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sınıf düzeyi değişkeninin tarihsel bilgiye yönelik tutumlarda 5. sınıf seviyesinin 6. ve 7. sınıf seviyelerine göre ölçek üç alt faktöründe yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tarihsel bilgiye yönelik tutumlarda baba eğitim seviyesi değişkenine göre tarihsel bilginin aktarımı ölçek alt faktöründe okula gitmemiş babaların üniversite mezunu babalara göre daha manidar sonuçlar gösterdiği ortaya çıkmıştır. Anne eğitim seviyesi değişkeni incelendiğinde ise üç ölçek alt faktörü bakımından ortaokul mezunu annelerin tarihsel bilgiye yönelik tutumlarının diğer eğitim seviyelerine göre daha anlamlı düzeyde olduğu daha çok boyutlu ilişkide olduğu ortaya çıkmıştır. Kardeş sayısı değişkeni bakımından mevcut tutumlar değerlendirildiğinde tarihsel bilginin aktarımı alt faktöründe tek kardeş olan öğrencilerde daha yüksek düzeyde anlamlılık sonucuna ulaşılmıştır. Geçen sene sosyal bilgiler dersi karne notu değişkenine göre tarihsel bilgiye yönelik tutumlarda 44 ve altı not alan öğrencilerin 85 ve üstü not alan öğrencilere göre üç alt faktör boyutunda anlamlılık değerleri gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan madde analizi istatistiklerinde öğrencilerin belirli ölçüde tarihi bilgiye yönelik olumlu yönde düşünce yapısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler ders kitabında tarih konularına karşı ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdiği bilgilerin doğruluğuna karşı öğrenciler içerisinde önemli bir çoğunlukta sorgulayıcı tutum içerisinde girdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen sonuçlardan hareketle, tarihsel bilgiye yönelik tutumun cinsiyet değişkeni bakımından değerlendirilmesinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre tutumlarının daha anlamlı çıkmasından dolayı kız öğrencilere yönelik tarihsel tutumlarının arttırılmasına etki edecek çalışmaların yapılması önerilmektedir. Çalışmanın sonuçları çalışma grubu ile sınırlı tutulduğundan cinsiyet, kardeş sayısı, anne baba eğitim durumu gibi farklı değişkenlerin belirlendiği benzer araştırmaların Sosyal Bilgiler dersi içerisindeki tarih konularına karşı tutumu incelenebilir. Ayrıca 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı içerisinde öğrencilerin tarih konularına karşı tutumlarını inceleyen benzer çalışmaların alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Arslan, Y. (2022). Tarih, Pandemi, Ortaöğretim Tarih Ders Kitapları. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 1-14.
- Aydoğdu, Ü. R. ve Karamustafaoğlu, O. ve Bülbül, M. Ş. (2017). Akademik Araştırmalarda Araştırma Yöntemleri ile Örneklem İlişkisi: Doğrulayıcı Doküman Analizi Örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 556-565.
- Akbaş, U., Karabay, E., Yıldırım Seheryeli, M., Ayaz A., Demir, Ö. O. (2019). Türkiye Ölçme Araçları Dizininde Yer Alan Açıklayıcı Faktör Analizi Çalışmalarının Paralel Analiz Sonuçları ile Karşılaştırılması. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(3), 1095-1123.

- Aktekin, S. (2009). Türkiye’de Tarih Eğitimi. Çok Kültürlü Bir Avrupa İçin Tarih ve Sosyal Bilgiler Eğitimi, (1. Baskı). Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Bal, M. S. (2011). Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Yolları Konusunda Öğretmen Adayı ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 371-387.
- Bulut, A. (2020). Sınıf Yönetimi Becerisinin Ölçümü: Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerine Kesitsel Bir Tarama. *Journal of Computer and Education Research*, 8 (16) , 590-607 .
- Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum* (29. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (15), 69-88.
- Doğan, T. (2016). Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Konularının Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (Ağrı ili örneği). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ağrı.
- Dolmaz, M. ve Metin, Ö. (2021). The Place Of History Subjects İn The Social Studies Textbooks. *Turkish History Education Journal*, 10 (1), 88-114.
- Dönmez, C. ve Yeşilbursa, C. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Tarih Algısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (3) , 415-436.
- Elban, M. (2015). Tarih Eğitimi ve Vatanseverlik Üzerine Bazı Düşünceler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4 (3) , 1302-1319.
- Er, A. R. ve Bayındır, N. (2015). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretmenlerinin Tarih Konularının Öğretimine İlişkin Değer Kazanımı İle Öğretim Programı Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (4), 357-379.
- Göksu, M. M. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Konularının Öğretimine Yönelik Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28 (5), 1946-1955.
- Gündüz, D.D. ve Gündüz, M. ve Mertol, H. ve Çelikkol, Ö. (2019). Tarih Öğretmenlerinin Ortaöğretim Öğrencilerine ‘Vatanseverlik’ Değerini Öğretirken Kullandıkları Değer Yaklaşımlarının Tespit Edilmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7 (16), 591-606.

- Kula Kartal, S. ve Mor Dirlik, E. (2016). Geçerlik Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Güvenirlikte En Çok Tercih Edilen Yöntem: Cronbach Alfa Katsayısı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (4), 1865-1879.
- Kuş, Z. ve Aksu, A.(2017). Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İnançları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017 (8), 18-41.
- Oğuz Haçat, S. ve Demir, F. B. (2018). Sosyal Bilim Disiplinlerine Göre 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2 (2), 27-56.
- Öztürk, M ve Mutlu, N. (2017). Sosyal Bilgiler ve Tarih Derslerinde Beceri ve Değerleri Ne Kadar Öğretiyoruz? *Sakarya University Journal of Education*, 7(3).552-563.
- Özbaş, B. Ç. ve Aslan, E. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinin Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini Değerlendirme Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması*. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(2), 255–274.
- Sadık Yılmaz, H. (2017). Ortaöğretim Tarih Öğretiminde Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Siirt Örneği) (Yayınlamamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Şahin, H. H. (2019). Tarih ve Tekerrür. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6 (4) , 2438-2451.
- Sıgnaktekin, C. (2022). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Tarih Öğretiminde Yapılan Makaleler Üzerine Bir Araştırma: Meta Sentez Çalışması. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Ordu.
- Tekdal, D. (2021). Sosyal Bilgiler Derslerinde Yer Alan Tarih Konularının Aktarımına İlişkin Öğretmen Algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26 (46), 25-36.
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Disiplinlerarası Yapısının İncelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 2 (2), 166-190.
- Topçu, E. (2016). Ortaokulda Tarih Eğitimi Yapısal Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 22-35.
- Yaşhoğlu, M. M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 74-85.
- Yeşil, R. (2010). Tarih Eğitiminde Soru Sorma Temelli Öğrenme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2) , 119-137.

Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 181-190.